

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2018

1319/2018

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 532/2009,

muutetaan 2 luvun 3 § väliaikaisesti, 5 luvun 8 §:n 1 momentti, 9 luvun 2 §, 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 ja 11 §, 12 §:n 1 momentti ja 14 §:n 1 momentti, 11 luvun 7, 8 ja 12 §, 15 luvun 20 §:n 1 momentti, 16 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 1 momentti sekä 19 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohta ja 10 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 3 § osaksi laissa 1203/2013, 5 luvun 8 §:n 1 momentti laissa 1656/2015, 9 luvun 7 § laeissa 903/2012 ja 6/2017, 11 § laissa 6/2017 ja 14 §:n 1 momentti osaksi laeissa 903/2012 ja 678/2014, 9 luvun 12 §:n 1 momentti, 11 luvun 8 § ja 19 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 678/2014, 11 luvun 7 § laissa 1135/2017 ja 12 § laissa 532/2009, 15 luvun 20 §:n 1 momentti laissa 459/2006 ja 19 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 943/2016, sekä

lisätään 7 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 994/2008, 532/2009, 655/2010 ja 972/2013, uusi 5 momentti, 9 luvun 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 678/2014 ja 6/2017, uusi 5 momentti sekä 19 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 890/2006, 1203/2007, 437/2010, 1203/2013, 678/2014 ja 252/2015, uusi 7 kohta seuraavasti:

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §

Korvattavuutta koskevat rajoitukset

Tämän lain nojalla ei korvata:

- 1) kunnallisista terveyspalveluista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) nojalla perittyjä maksuja;
- 2) kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla järjestämän sairaanhoidon kustannuksia;
- 3) kunnallisen sairaanhoidon yhteydessä avovastaanotolla annetusta lääkehoidosta aiheutuneita kustannuksia;
- 4) sairaanhoidon kustannuksia ajalta, jonka vakuutettu on julkisessa laitoshoidossa tai sitä vastaavassa hoidossa;
- 5) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset korvataan vankeuslain (767/2005) 10 luvun 7 §:n perusteella;

6) sairaanhoitoon liittyvien tai vakuutetun muutoin tarvitsemien hoitotarvikkeiden, apuvälineiden ja proteesien hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia;

7) yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittyjä hoitopäivä-, poliklinikka- ja toimitusmaksuja sekä muita vastaavia maksuja;

8) lääkärin antaman psykoterapian kustannuksia, jos kustannukset korvataan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 11 a tai 12 §:n perusteella;

9) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset ovat syntyneet hoidosta, joka ei kuulu terveydenhuoltolain (1326/2010) 7 a §:ssä tarkoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan.

Edellä 1 momentin 4 ja 5 kohdassa sairaanhoidon kustannuksilla tarkoitetaan myös lääkkeitä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palveluiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle vuokraussopimuksen tehneen palvelun antajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoa koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa.

Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna yksityisenä terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta ei kuitenkaan edellytetä, jos yhtiöittäminen on tehty kuntalain (410/2015) 126 §:n 1 momentissa säädetyn yhtiöittämismääräyksen täyttämiseksi.

5 luku

Lääkekorvaukset

8 §

Vuosiomavastuu ja oikeus lisäkorvaukseen

Jos saman kalenterivuoden aikana alkuomavastuun ja vakuutetulle tämän luvun mukaan korvatuista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista sekä perusvoiteista korvaamatta jääneiden korvauksen perusteena olevien kustannusten yhteismäärä ylittää 576,60 euroa (*vuosiomavastuu*), vakuutetulla on oikeus ylittävältä määrältä lisäkorvaukseen. Lisäkorvaus on 100 prosenttia 2,50 euron lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta.

7 luku

Päivärahaetuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työntajan oikeus päivärahaetuuteen

Mitä edellä on säädetty työnantajasta ja työsuhteesta, sovelletaan myös silloin, kun vakuutetulla on oikeus keskeyttää luottamustoimensa hoitaminen työkyvyttömyyden, raskauden tai synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi ja saada tältä ajalta luottamustoimen palkkiota.

1319/2018

9 luku

Vanhempainpäivärahat

2 §

Äitiysraha

Vakuutetulla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää, on oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa.

3 §

Äitiysrahakausi

Äitiysrahan maksaminen varhennettuna 31–50 arkipäivältä ennen laskettua synnytysaikaa edellyttää, ettei vakuutettu ole tuona aikana ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa tehtävää työtä. Ansiotyössä olemisena ei pidetä vanhemman toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä lukuun ottamatta mainitun lain 80 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

6 §

Isyysraha

Isyysrahaan on oikeus lapsen isällä, joka osallistuu vanhempainpäivärahaan oikeuttavan lapsen hoitoon eikä ole tänä aikana ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Isyysrahaan on kuitenkin oikeus opiskelijalla, jos hänen voidaan katsoa opintotukilain mukaisen opintorahan saamisesta huolimatta osallistuvan lapsensa hoitoon. Ansiotyössä olemisena ei pidetä vakuutetun toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä lukuun ottamatta mainitun lain 80 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

7 §

Isyysrahakausi

Isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä, kuitenkin siten, että äitiys- ja vanhempainrahakaudella isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Äitiys- ja vanhempainrahakaudella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään neljään jaksoon. Äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon. Oikeus isyysrahaan jatkuu, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Jos samalla kertaa syntyy tai adoptoidaan yhtä useampi lapsi, pidennetään isyysrahakautta 18 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti. Isyysrahaa maksetaan kuitenkin yhteensä enintään 105 arkipäivältä. Tässä momentissa tarkoitettu isyysrahapäivät voi käyttää äitiys- ja vanhempainrahakaudella ottaen kuitenkin huomioon, mitä 1 momentissa on säädetty isyysrahajaksojen määrästä.

Isyysrahaa maksetaan uuden lapsen syntymään tai adoptioon perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella aikaisemman tai aikaisempien lasten perusteella enintään 24 arkipäivältä. Tällöin aikaisemman lapsen tai aikaisempien lasten syntymään tai adoptioon perustuvat isyysrahapäivät on pidettävä yhdessä jaksossa.

Jos lapsen äidille on maksettu vanhempainrahaa 10 §:n 5 momentin perusteella, on isyysrahaan oikeus vain siltä osin kuin 10 §:n 5 momentin mukaisia vanhempainrahapäi-

viä on jäljellä. Kuitenkin, jos vakuutettu on tullut oikeutetuksi isyysrahaan isyyden vahvistamisen tai adoption perusteella sen jälkeen, kun äidille on jo maksettu vanhempainrahaa 10 §:n 5 momentin perusteella, on vakuutetulla oikeus isyysrahopäiviin tämän pykälän mukaisesti.

10 §

Vanhempainrahakausi

Äidin vanhempainrahakautta pidennetään hakemuksesta 54 arkipäivällä, jos 1–3 momentissa säädetyn vanhempainrahakauden päättyessä ei ole 1 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua vakuutettua, johon sovelletaan isyysrahaa koskevia säännöksiä. Kuitenkin, jos isyysrahaan oikeutetulle vakuutetulle on jo maksettu isyysrahaa, on äidillä oikeus tässä momentissa tarkoitettuihin vanhempainrahopäiviin vain siltä osin kuin isyysrahopäiviä olisi jäljellä. Äidin oikeus tässä momentissa tarkoitettuihin vanhempainrahopäiviin päättyy, jos 1 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu vakuutettu tulee oikeutetuksi isyysrahopäiviin. Jos samalla kertaa syntyy tai adoptoidaan yhtä useampi lapsi, pidennetään äidin vanhempainrahakautta vastaavasti siten kuin 7 §:n 2 momentissa säädetään isyysrahakauden pidentämisestä.

11 §

Adoptiovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa lapsen adoptiotarkoituksessa. Adoptiovanhemman vanhempainrahaan on oikeus sopimuksen mukaan joko adoptiovanhemmalla tai vakuutetulla, joka on avioliitossa adoptiovanhemman kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Oikeutta adoptiovanhemman vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole vakuutetulla, joka on ottanut lapsen adoptiolapsekseen ja on avioliitossa adoptiolapsen vanhemman tai adoptiovanhemman kanssa.

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla adoptioisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Jos kaksi adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutettua adoptioisää tai adoptioäitiä ovat yhdessä ottaneet lapsen adoptiolapsekseen, oikeus isyysrahaan on 2 momentista poiketen toisella adoptiovanhemmista vanhempien sopimuksen mukaan. Jos kaksi adoptioisää tai kaksi adoptioäitiä eivät enää ole avioliitossa tai asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään, oikeus adoptiovanhemman vanhempainrahaan on sillä adoptiovanhemmalla, joka vastaa lapsen hoidosta. Mitä 6 ja 7 §:ssä sekä 11 luvun 9 §:ssä säädetään isästä, sovelletaan myös isyysrahaan oikeutettuun adoptioäitiin.

Adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptiovanhempi esittää lapsen hoitoon ottamisesta adoptiolaisissa (22/2012) tarkoitettun adoptioeuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun antajan todistuksen. Jos lapsi adoptoidaan vieraasta valtiosta Suomeen ilman palvelunantajaa, adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että hakijalle on myönnetty adoptiolupa adoptiolain 42 §:n mukaisesti ja hakija esittää selvityksen lapsen adoptiosta ja hoitoon ottamisesta.

12 §

Adoptiovanhemman vanhempainrahakausi

Adoptiolapsen hoidon johdosta adoptiovanhemmalle tai hänen aviopuolisolleen maksetaan vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa enintään 233 arkipäivältä lapsen

hoitoon ottamisesta lukien. Vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään, jos samalla kertaa on otettu hoidettaviksi useampia adoptiolapsia. Adoptioäidin vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 5 momentissa säädetään, jos tässä momentissa säädetyn vanhempainrahakauden päättyessä ei ole 1 §:n 2 momentissa, 6 §:n 2 momentissa tai 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua vakuutettua, johon sovelletaan isyysrahaa koskevia säännöksiä.

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen adoptiolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai adoptiolapsi kuolee:

- 1) äitiysraha maksetaan äitiysrahakauden loppuun;
- 2) vanhempainraha ja osittainen vanhempainraha maksetaan 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin vanhempainrahakauden loppuun saakka;
- 3) vanhempainraha maksetaan pidennetyin vanhempainrahakauden loppuun, jos samalla kertaa syntyneistä lapsista elää vanhempainrahakauden alkaessa vähintään kaksi;
- 4) isyysraha maksetaan 18 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin isyysrahakauden tai sen jakson loppuun; 7 §:n 2 momentin mukaista isyysrahan pidentämistä maksetaan vain eloonjääneistä lapsista, jos yksi tai useampi samalla kertaa syntyneistä lapsista kuolee.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

7 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 25,88 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Vastaavasti menetellään isälle maksettavan vanhempainrahan osalta. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan. Ansiotyössä olemisena ei pidetä vanhemman toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä lukuun ottamatta mainitun lain 80 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

12 §

Osasairauspäivärahan määrä

Sen estämättä, mitä tämän luvun 1–7 §:ssä säädetään, osasairauspäivärahan määrä on aina puolet sitä välittömästi edeltävän sairauspäivärahan määrästä tai puolet sen sairauspäivärahan määrästä, johon vakuutetulla olisi ollut oikeus osasairauspäivärahoikeuden alkaessa. Sairauspäivärahan määrässä ei kuitenkaan oteta huomioon 12 luvussa tarkoitettuja sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia etuuksia. Osasairauspäivärahan määrä on aina vähintään puolet tämän luvun 7 §:ssä tarkoitettun vähimmäismääräisen sairauspäivärahan määrästä.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säädökset

20 §

Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta Kansaneläkelaitokselle. Tällainen olosuhteiden muutos on kyseessä, jos:

- 1) vakuutettu ryhtyy päivärahaetuuskaudella ansiotyöhön tai omaan työhön;
- 2) äitiysraha halutaan maksettavan isälle vanhempainrahana 9 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tai äidin kuoleman vuoksi;
- 3) oikeus tämän lain mukaisen etuuden saamisen estävään tai etuutta vähentävään muun lain perusteella maksettavaan etuuteen alkaa;
- 4) vakuutettu alkaa saada korvausta tämän lain mukaisista korvattavista kustannuksista muun lain perusteella;
- 5) vakuutetun oikeus päivärahaan päättyy tämän lain 8 luvun 5 §:ssä tai 9 luvun 15 §:ssä tarkoitettun rajoituksen vuoksi;
- 6) vakuutettu muuttaa pois Suomesta;
- 7) yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vakuutus lakkaa olemasta voimassa tai vakuutetun työtulon määrä muuttuu palkanmaksukaudella;
- 8) vakuutetun osa-aikatyötä koskeva sopimus päättyy kesken osasairauspäivärahauden; sekä
- 9) olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan, tapahtuu muu 1–8 kohtaa vastaava muutos.

16 luku

Työpaikkakassat

1 §

Työpaikkakassa

Tässä laissa työpaikkakassalla tarkoitetaan vakuutuskassalain (1164/1992) mukaista vakuutuskassaa, jonka toimintapiiriin kuuluvat saman työnantajan palveluksessa olevat työntekijät ja jonka toimintapiiriin lisäksi voivat kuulua lisäetuuksien saajina saman työnantajan palveluksesta eläkkeelle siirtyneet työntekijät. Työpaikkakassalla on oikeus toimia tässä laissa säädettyjen korvausten ja etuuksien antajana jäsenilleen tai heille ja heidän perheenjäsenilleen lukuun ottamatta 14 luvussa säädettyä vuosilomakustannuskorva-

usta ja korvausta vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista. Kansaneläkelaitos maksaa sairausvakuutusrahaston varoista työpaikkakassan myöntämät tämän lain mukaiset päivärahaetuudet. Työpaikkakassasta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa tai Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa (731/2001) säädetään Kansaneläkelaitoksesta. Muutoin siitä on voimassa vakuutuskassalaki.

2 §

Työpaikkakassojen toiminnan rahoitus

Kansaneläkelaitoksen on suoritettava sairausvakuutusrahaston varoista työpaikkakassan käytettäväksi ennakkoina määrä, jonka kassan arvioidaan tarvitsevan tämän lain mukaisen korvauksien suorittamiseen lisättynä sillä hallintokulujen määrällä, mitä Kansaneläkelaitokselle arvioidaan vastaavasti näitä kuluja aiheutuvan. Työpaikkakassan on vuositain tehtävä etuuksien maksamista varten käytettävikseen Kansaneläkelaitokselta saamistaan varoista tilitys siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

5 §

Tietojen luovuttaminen eräissä tapauksissa

Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä:

6) julkisia terveystietoja antaville yksiköille rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi tiedot henkilön kuulumisesta toisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin;

7) edellä 16 luvussa tarkoitettulle työpaikkakassalle työpaikkakassan jäsenen nimi ja henkilötunnus sekä tämän lain mukaisen etuuden tai lisäetuuden antamista varten välttämättömät tiedot. Jos työpaikkakassa antaa mainittuja etuuksia myös jäsenen perheenjäsenelle, on Kansaneläkelaitoksella oikeus antaa myös mainitun perheenjäsenen edellä mainitut tiedot työpaikkakassalle.

10 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädetyin edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys henkilörekisteriensä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on oikeus antaa tämän luvun 5 §:n 1 momentin 2–5 ja 7 kohdan, 2 momentin tai 6 §:n perusteella mainituissa pykälissä tarkoitetuille tiedon saajille.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Lain 9 luvun 7 §, 10 §:n 5 momentti, 11 §, 12 §:n 1 momentti ja 14 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019. Lain 2 luvun 3 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

1319/2018

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 2019, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 8 luvun 7 §:ää ja 11 luvun 12 §:ää.

Jos ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahopäivä on ennen 1 päivää huhtikuuta 2019, sovelletaan 31 päivänä maaliskuuta 2019 voimassa olleita tämän lain säännöksiä.

Tämän lain 5 luvun 8 §:n 1 momentissa säädetty rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2014 tammikuussa maksettavien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 2018

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila